

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Reseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

Съдебна власт и медии Тематична диалогова група

Междинен доклад 2024-2025

Съфинансирано от Програма „Правосъдие“ на Европейския съюз

ЕМСС, 2025 г.

Тази публикация е изготвена с финансовата подкрепа на Програмата „Правосъдие“ на Европейския съюз. Съдържанието на публикацията е единствено отговорност на ЕМСС и по никакъв начин не може да се приема като гледна точка на Европейската комисия.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Темата за съдебната власт и медиите е била обект на интерес от ЕМСС по различни поводи и през периода 2017-2019 г. е извършена значителна работа по тази тема. Резултатите от Проучването за независимостта на съдиите (2022 г.) показаха, че една от точките на стрес за съдиите при разглеждане на дела е натискът от медиите и социалните медии. Това, като се вземе предвид времето, изминало от публикуването на последния доклад на ЕМСС по темата, и значителните промени, настъпили в медийния пейзаж, доведе до създаването на група, която да преразгледа темата по време на миналогодишното Общо събрание. Работата на групата тази година се фокусира върху развиващите се концепции за медиите и журналистиката, като се вземат предвид разнообразните подходи на различните правни системи, особено тези, свързани с комуникацията с медиите, използвайки подход на отворена или ограничена комуникация (?). Намерението на членовете на групата е да изготвят подробен справочен документ, за да подпомогнат съдилищата и съдебните съвети при подготовката на стратегия, която разграничава по подходящ начин разкриването на привилегирована информация от дейностите за повишаване на осведомеността, където това разграничение съществува. Особено внимание беше обърнато на предизвикателството да се дефинира понятието „журналист“ в съвременното медийно пространство и да се установят подходящи граници, като се вземе предвид текущата работа на Мрежата.

Вземайки предвид гореизложеното, този междинен доклад следва да се разглежда като общ преглед на работата, извършена от Тематичната диалогова група през 2024/2025 г., но не и като обвързваща позиция по който и да е от обсъжданите въпроси. Окончателната позиция на групата ще бъде представена в окончателния доклад.

2. ИЗВЪРШЕНА РАБОТА

Като първа стъпка, през септември 2024 г. беше създаден и разпространен въпросник за съдебната система и връзките с медиите. След това групата проведе онлайн среща през ноември 2024 г., за да определи подхода за работа, който да се възприеме. Вземайки предвид развитието на медиите и социалните медии, групата реши да разгледа следните теми:

- Дефиниции (медии, журналисти);
- Лични атаки срещу съдии в (социалните) медии - къде да поставим границата?
- Невярно отразяване (манипулация на информация, дезинформация и подкопаване на доверието в институциите от медиите);
- Стратегия/насоки за пресата;
- Изкуствен интелект в комуникацията;

През 2024/2025 г. бяха проведени две присъствени срещи на работната група – през февруари 2025 г. в гр. Атина и през май 2025 г. в гр. Брюксел. Първата присъствена среща беше посветена на обсъждане и споделяне на дефинициите за медии и журналисти, а втората – на обсъждане на дезинформацията и заплахите, пред които е изправена съдебната система чрез социалните медии и по-широкото медийно пространство. И двете срещи се възползваха от познанията на външни експерти в съответните области, което обогати дискусиите и допринесе за качеството на предложените препоръки.

Резултатите от тези дискусии са представени накратко по-долу.

3. ДЕФИНИРАНЕ НА МЕДИИТЕ В СЪВРЕМЕННАТА СРЕДА

3.1 Традиционни медии (също професионални медии, конвенционални медии, медии от миналото)

- **Дефиниция:** Добре установени, структурирани новинарски организации с професионални журналисти, редакционен надзор и механизми за институционална отчетност

- **Характеристики:**

- Официализирани етични стандарти и професионални кодекси
- Редакционни йерархии и процедури за проверка на фактите
- Институционална репутация и публична отчетност
- Често регулирани/част от професионални регистри/асоциации/процедури за акредитация
- Обикновено ограничени до еднопосочни комуникационни канали?

3.2 Социални медии (също нови медии, дигитални медии - примери: YouTube, подкасти, блогове, Facebook, LinkedIn и др.)

- **Определение:** Дигитални платформи, които позволяват създаването и разпространението на съдържание от отделни лица, без непременно да се придържат към журналистически стандарти

- **Характеристики:**

- Минимални бариери за навлизане
- Съдържание, лесно достъпно за обществеността
- Без акредитация, но със стандарти на общността (по избор)
- Ограничен или никакъв редакционен надзор
- Променливи механизми за отчетност
- Демократизирани възможности за създаване на съдържание
- Бързо, често нефилтрирано разпространение
- Повишен риск от дезинформация (както отбеляза представителят на *El Español*)
- Често работят изключително в дигитални формати

- Може да включва участие на аудиторията в създаването на съдържание
- Еко-камери (балони)

3.3 Актуални европейски тенденции

Както бе отбелязано на срещата на тематичната диалогова група:

- Съдилищата и/или съветите се ангажират избирателно с платформи на социални медии (напр. шведските съдилища се оттеглят от X/Twitter)
- Нараства използването на професионални платформи като LinkedIn за комуникация с целеви аудитории (Гърция, Белгия)
- Установено е, че различните видове медии изискват различни стратегии за ангажиране.
- Изразена е загриженост относно политически контролираните медии (отбелязано от Словакия).
- В някои страни е възприет отворен подход към медиите и обществото (Обединеното кралство, Ирландия, Швеция).

4. ДЕФИНИРАНЕ НА „ЖУРНАЛИСТ“ ЗА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО СЪС СЪДА И СЪВЕТА

Въпреки различните подходи, изглежда има консенсус относно определението за журналист въз основа на изпълняваните функции. Следователно се счита, че журналист е лице, което:

- Редовно разследва и докладва събития и/или изразява мнения по въпроси от обществен интерес
- Събира и проверява информация
- Разпространява информация в служба на обществен интерес
- Придържа се към точност и справедливост, спазвайки професионалните стандарти
- Поддържа прозрачност относно методите и източниците
- Демонстрира последователност в журналистическата практика във времето

За разлика от това, журналистът:

- Може да бъде или да не е член на асоциация/професионален регистър
- Може да притежава или да не притежава съответна степен/академични квалификации
- Може да бъде или да не е постоянно свързан с медия (на свободна практика)

Журналистът трябва да се разграничава от създател на съдържание.

В различните страни се използват различни определения, обикновено отразяващи посочените по-горе характеристики. Например, литовското законодателство дава следното определение: „Журналист - физическо лице, което професионално събира, подготвя и предоставя материали на производител и/или разпространител на

обществена информация въз основа на договор с този производител и/или разпространител и/или е член на професионална организация на журналисти“. В Словения *журналист е лице, което редовно и пряко събира, обработва, проектира, създава или сортира информация за публикуване в медиите и има трудов договор или друго редовно сътрудничество с издател, основано на граждански договори, като физическо или самонаето лице или журналист на свободна практика.*

5. РАМКА ЗА ДИФЕРЕНЦИАЛНО ТРЕТИРАНЕ (където е приложимо)

Въпреки че в Обединеното кралство и скандинавските страни, като общо правило, журналистите не се ползват с привилегирован достъп, тъй като съдебната информация е общо взето отворена за обществеността, се препоръчва, когато съществува такава привилегия, съдилищата и съдебните съвети да диференцират своите стратегии в зависимост от целите, преследвани чрез предоставяне на достъп до информация, свързана с делата.

Например, тъй като съдържанието, насочено към повишаване на осведомеността и образователното съдържание за съдилищата служи на по-широки цели за прозрачност, образова обществеността относно съдебните процеси, насърчава гражданската ангажираност, насърчава разбирането на съдебната система и представлява по-малък риск за съдебния интегритет, за тези дейности може да е подходящ по-широк, предимно функционално-базиран подход.

Такава информация може да бъде предоставена на:

- Традиционни журналисти
- Независими създатели на медийно съдържание с доказана аудитория
- Разработчици на образователно съдържание
- Режисьори на документални филми
- Блогъри и коментатори от обществен интерес

От друга страна, по-тесен подход, основан на квалификация и стандарти, може да бъде оправдан за достъп до информация, свързана с делото. Такъв подход е оправдан от различните видове и степен на чувствителност на информацията, събрана в материалите по делото. Достъпът до такава информация може да бъде обусловен от акредитация или доказателство, че лицето, търсещо информация, действително е журналист.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ ОТНОСНО ИЗВЪРШЕНАТА РАБОТА

Определението за „журналист“ за целите на взаимодействието със съда трябва да бъде достатъчно гъвкаво, за да се съобрази с развиващата се медийна среда, като същевременно се запазят необходимите разграничения за защита на съдебния интегритет. Различни стандарти могат да се прилагат по подходящ начин за чувствителна информация по делата спрямо съдържание, насърчаващо

осведомеността/образователно съдържание за съдилищата и общи въпроси, отнасящи се до съдебната власт (областта на съдебните съвети).

Въз основа на различните подходи в европейските съдебни системи, балансираната рамка следва да включва официална акредитация, когато е налична, като същевременно се отчита променящият се характер на медиите. Целта следва да бъде разработването на принципен, последователен подход, който обслужва както правото на обществеността на информация, така и задължението на съдебната власт да гарантира справедливи производства.

Тъй като ЕМСС продължава работата си по синтезирането на националните подходи в предложено изявление за дефиниране на журналистиката в съдебен контекст, тази рамка може да служи като основа за прилагане, което зачита както националните различия, така и общите принципи в съдебните системи.

7. ЗАПЛАХИ ОТ МЕДИИТЕ И ПЪТЯТ НАПРЕД

Тази година групата обсъди и дезинформацията и съдебните процеси от медиите. Въпреки че стана очевидно, че поради комуникационните стратегии, следвани в повечето страни, дезинформацията вече не представлява заплаха за съдебната система, в голямо мнозинство от членовете и наблюдателите на ЕМСС, макар че остават някои изключения. Съдебните процеси от медиите обаче представляват определени предизвикателства. Поради това беше счетено за необходимо работата по тази тема да продължи през следващата година.